

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Hirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Vojna kot doživljaj.

Običajno življenje in vrvenje je za nekaj časa izginilo z našega planeta. Na njiju mesto so stopili veliki in velikanski dogodki. Še pred tri četrt leta bi nas bili vznemirjali različni dogodki, naravne ne-zgode, človeške nezgode, potop velikega parnika, potres, jamska katastrofa, in kako malenkostno je vse to proti dogodkom, ki se odigravajo dan na dan v sedanjih svetovni vojni!

Ne maramo tukaj preiskovati, posebno ne v sedanjem času, kaj je bolj krivo sedanje vojne ali nesreča človeška ali zlobna volja; vsekakor pa je krivda posameznega človeka prav majhna v primeri s krivdo, ki jo ima človeštvo kot celota. Človeška družba s svojo nepopolnostjo, pomanjkljivost družabne organizacije, nesposobnost človeštva, da bi porabilo svojo vstvarjajočo silo prav in primerno v blagor splošnosti, to so pravi vzroki vojne. In dokler bodo ti vzroki obstajali, tudi vbodoče človeštvo ne bo brez vojn.

Vojna je kakor revolucija. Jačje sile, nego so človeški družbi v mirnem času v prid, prevzamejo ob vojnem času gospodstvo, ter dosežajo z brezobzirno silo, kar preslabotno človeštvo sicer ni moglo doseči.

Ali bodo nastopili časi, ko ne bodo vojna in revolucije preporodnice novih časov, ne vemo. Toda naša najiskrenejša želja je, da se taki časi uresničijo. Prav sedaj v teh strahovitih dneh želimo take dobe s strastno nestrpnostjo.

Želje same pa ne morejo pričarati takih časov. V ta nam treba volje in dejanja.

Današnja vojna je res grozen doživljaj, ki zbuja sočutje in kulturna čustva.

Vsi bi bili radi še več storili nego smo, da bi bili vojno preprečili.

Ali sedaj imamo vojno, in ne smemo obupavati nad tem velikanskim doživljajem ter v obupu tožiti o njega grozovitostih. Nikakor se ne smemo tolažiti, češ, saj nisem hotel vojne, ne odobravam je, ne zaradi nje vzrokov ne zaradi nje poteka, in zaraditega tudi ne maram nič slišati in ne govoriti o njej. Nikakor ne gre, da bi v teh hudih časih samo doživljali grozote vojne, samo o njih govorili in tožili ter z začudenjem zapirali oči.

Vse to sicer spada k sedanjim dogodkom. Nadejamo se pa, da se bodo ljudje prav iz te krvave vojne marsikaj naučili, kar bodo pozneje upoštevali pri medsebojnih razmerah ljudstev. Toda ves pomen sedanje vojne še ne smejo tvoriti ta dejstva.

Nikakor ni slučaj, da se zgodovina jako rada obširno bavi z vojnami v preteklosti. Vojne so namreč večinoma bile važni odločevalni dogodki, ki so bili za bodočnost ugodni ali neugodni. Izravnavali so se v njih nasprotujoči interesi človeških skupin. Ob takih prilikah postanejo ljudje taki kakršni so; za hinavstvo ni ne časa ne razpoloženja; s pravo elementarno odkritosrčnostjo si stoje nasproti.

Zaraditega nas minule vojne marsikaj uče. Pričajo nam o kulturni stopnji, o človeštvu tiste dobe ter o krivdi in napa-kah posameznikov. Često se domišljamo, da smo dovolj pametni, da smemo presojati, kako bi se bilo moralo to ali ono izvesti, da bi se bilo človeštvu godilo bolje in bi mu ne bilo treba toliko trpeti.

Sedaj ob tej svetovni vojni smo vsi priče zgodovine, žive zgodovine. Ta vojna, naj izide tako ali tako, bo vendar za bodoči red med rodovi sveta, za vso bodočo zgodovino človeštva največjega po-

mena. Nobene vojne, morda nobenega dogodka v preteklosti ne moremo primerjati z njo.

»V življenju vsakega človeka je zgodovina«, pravi Shakespeare (Šekspir) v neki svoji igri (drami), v katerih obsežno opisuje z največjo umetniško dovršenostjo najbolj krvave dobe angleške zgodovine. Pisatelj pa ne misli pri tem toliko na to, da bi se v življenju posameznika dogajali zgodovinski dogodki kakega pomena, marveč na to, da vsak posamezni človek sodeluje vsaj nekoliko pri dogodkih ali bi pa vsaj moral sodelovati.

Seveda ne vsak v enaki meri! Ta pomeni v zgodovini prav malo, oni nekaj več ali pa tudi prav nič in tretji pa vpliva v veliki meri na dogodke svoje dobe. In vsak, kdor stori le nekaj, je opravil kos zgodovine.

V tem zmislu moramo sodobniki te največje vojne, te silne preobrazovalke, presojati to vojno. Sedanja vojna in nje vplivi nam morajo predočevati svetovno zgodovino, ki jo bodo bodoči prebivalci tega planeta utegnili doživeti le še v debelih knjigah. Dočim bodo poznejši rodovi imeli priliko študirati, kaj bi se bilo moralo zgoditi, da ne bi bilo prišlo do te vojne, je pa naša dolžnost sedaj, da pomagamo ta kos zgodovine primerno urediti s svojim sodelovanjem. V ta namen moramo imeti resno voljo za sodelovanje.

Vsak človek ne more vseh naglih dogodkov doživeti ali sodelovati pri njih. Taka misel bi bila bedasta, pravtako bedasta kakor če bi trdili, da se da vojna s posameznim stavkom pojasniti in na podlagi tistega zavzeti napram vojni določeno stališče. Ta dogodek je za človeštvo v resnici prevelik in preveč vpliven na razmere, da bi ga smeli z enim stavkom

LISTEK.

Indija in Anglija.

(Dalje.)

Obogatite se! Po tem geslu so se ravnavali vsi, ki so stali v kakšni zvezi s kompanijo. Velike angleške kapitale so na ta način nagrabili. Žrtev pa je bila Indija.

A ozrmo se zdaj na metode, po katerih so te ogromne kapitale v tej dobi kapitalističnega izkoriščanja iztisnili Indiji. Razločevati moremo tu tri oblike: direktno ropanje, trgovsko ropanje in prisvajanje zemlje. Prva oblika je bila najbolj odurna in surova, ponavljala je bistveno to, kar so delali mohamedanski osvobodilci, ko so plenili zaklade rajah-ov in svetišč, ter se na ta način polastili ogromnih indijskih pridelkov. V zaklade so osvojevalci zbrali ta čezmerni produkt, in odkar se je razširila evropska trgovina v Indiji, je bil večinoma izpremenjen v srebro. Srebro je bilo edino blago, s katerim se je z dobičkom trgovalo z Indijo. Indija je producirala vse svoje potrebščine sama, toda njena produkcija srebra je bila jako neznatna in majhna. Ker je dotekal tedaj v onih časih bogat tok srebra iz Amerike v Evropo in je bila tukaj vrednost srebra

neprimerno nižja kakor v Indiji, si ni mogel napraviti trgovski kapital večjega dobička, kakor s tem, da je zamenjaval indijske produkte z ameriškim srebrom. Trgovanje z zlatom ni pri trgovskem kapitalu prav nič prihajalo v poštev, ker je stala vrednost zlata v razmerju z vrednostjo srebra v Indiji kakor 12 : 1, v Evropi pa kakor 15 : 1. Tako so nastali v Indiji veliki zakladi srebra.

V Vanderlantu (citirano pri Marksu) se je nagrmadilo v letih 1602 do 1734 za tri milijarde mark srebra. S temi zakladi pa si je znala okoristiti angleška družba dvakrat. Najprej je vlekla ogromne dobičke ob njih izpremembi iz naravne oblike v srebro, potem jih je ropala navadno v njihovi posrebrjeni obliki, bodisi že v podobi daril ali potom izmozgavanja ali »potom postave«. V ilustracijo te metode navajamo nekaj epizod iz prakse **Warrena Hastingsa**.

Warren Hastings je bil l. 1772. do do 1785. generalni guverner Indije. Iz navodil, ki jih je dobival iz Anglije, je vedno zvenelo: »Pošljite denar!« In če je poslal denar: »Pošljite več denarja!« In poslal je v resnici več denarja. Z »gospodarskimi prihranki« si je pri direktoriju takoj pridobil dobro ime. To je delal tako:

Domačega namestnika, ki je stal na prvem mestu notranjega oskrbovanja Bengalije, so vrgli v ječo. Vzrok: dobrodošla ovadba, seveda napačna. Kljub temu je bila ustava namestništva odpravljena in oskrbovanje izročeno generalnemu guvernerju. Rezultat: letno povečanje dobička za plačo namestnika — dva milijona mark. Da je tako ravnanje onečlašalo in napravilo za smrtno sovražnico angleškega gospodstva eno najstarejših rodovin, iz katere je izhajal namestnik, ni prišlo poleg te vsote v poštev.

Dalje: Do takrat je plačevala družba Velikemu Mogulu letni davek šest milijonov mark, razentega mu je odstopila okraje Allahabada in Coraha. Hastings pa mu je pod neko pretvezo odtegnil nadaljnje plačevanje davka. Čisti dobiček: letno šest milijonov mark. Obenem je dal poprej odstopljene pokrajine zasesti z vojaštvom ter jih razglasil za družbino lastnino. A prav nič ni mislil obdržati te Velikemu Mogulu odvzete dežele. Prepustil jih je marveč nabobu Sujah Dowlah-u iz Audha. Čisti zaslužek: deset milijonov mark.

Tako je začel. In mnogo brezvestnejše je nadaljeval. Nabob Sujah Dowlah je hlepel po vladanju Rohilcunda, najbolj

obsoditi in potem misliti, da smo ukrenili veliko modrost. Razentega je dogodek tako dalekosežen in obsežen, da ga utegne posameznik poznati le po njega delih, a vsak posamezni dogodek je tako velikanški del, da že sam prepoji vso dušo ter da imajo možgani dovolj najtežjega posla, če hočejo razmotrivati o njih ulogah.

Bolj nego za vse druge, velja to za mlade delavce in delavke. Tisti, ki jih dolžnost še ni klicala, da bi sodelovali v tej vojni, bodo imeli pozneje nalogo, da uspehe svojega razmišljanja posvetijo človeštvu.

Vse to pa bodo utegnili storiti le tedaj, če bodo kruti sedanji čas smatrali kot zgodovinski dogodek, ne pa kot dneve strahu in dobrodošle senzacije. Kaj pomenjajo prejšnji boji v primeri s sedanji mi! Igrače so bile vojne nekdanj v primeri s sedanji mi resnimi dnevi. In marsikatera vojna je napravila v zgodovini velike spremembe in sodobniki so bili ponosni, da so sodelovali v njih ali jih tudi samo doživeli.

Za sedanje dogodke velja še tembolj nego za prejšnje, da so pričetek nove dobe v zgodovini. Naša dolžnost je torej, da upoštevamo resni trenutek ter se pripravimo na bodočnost, ki nam naj prinese obče blagostanje z našim sodelovanjem.

O namenu vojne na Angleškem.

Angleško časopisje ima vobče kakor tudi glede pisave o namenu vojne precejšnje svobodo. To dokazujejo med drugim odločne besede lista »Labour Leader«, glasila delavske neodvisne stranke, to pa dokazuje tudi razprava uglednega lista »Economist«, ki pravi dne 27. marca med drugim naslednje:

»Anglija se nadeja, da ministri niso tistega mnenja kakor »Times«, ki pravijo, da se vojskuje Anglija iz sebičnih namenov, ter pozdravlja noto idealizma v zadnjem Greyevem govoru. Grey zasleduje iste namene, kakor sta je zasledovala Gladstone in Salisbury: »Britske interese in svetovni mir.« toda sredstva so morala biti različna. Marsikdo je mislil, da bi bil utegnil preprečiti vojno, če bi bil naznanil Nemčiji, da je na strani Rusije glede srbskega spora, ali pa če bi Rusije

rodovitnega in bogatega okraja Indije. Prebivalci, Rohilli, so bili na jako visoki kulturni stopnji stoječi rod afganskega izvora in slaven po svoji hrabrosti. Nabob se jih ni upal napasti. Pomešetaril je zato s Hastingsom in ta je stvar razumel ter mu proti gotovemu plačilu posodil svoje vojaštvo za roparski napad. Rohilli so se branili brezupno. Njihovi knezi in vodje so padli v boju. Hastingsova armada je zmagala za Sujaha Dowlaha. Strašno je opustošil ta nato lepo in rodovito dolino Rohilcundo. Kaj je bilo Hastingsu na tem, da je mešetaril z deželo in z življenjem najboljšega indijskega rodu? Bila je samo dobra kupčija. In v resnici, kupčija je bila dobra! Najprej je plačal Sujah Dowlah osem milijonov mark. In ker se ni čutil varnega pred upori, je ostalo angleško vojaštvo v njegovi pokrajini, in on je moral nositi vse stroške za oskrbovanje seveda sam. To je bil za družbo zopet letni prihranek in z njim povečanje letnega dobička za pet milijonov mark. Razentega je Hastings seveda še sistematično iztiskaval Indijo po metodah politike, ki se peča s trgovstvom in davkom. Toda o teh še ne govorimo tukaj.

3. Izplenjevanje Indije potom industrijskega kapitalizma.

sploh ne bil podpiral. Če bi se bil ravnal po Gladstonejevi politiki leta 1870., bi bil obvaroval Belgijo in Luksemburško pred zasedanjem.

Prej se bile ugodne razmere do Nemčije (glej Salisbury in Rosbery) in je pretela vojna nevarnost s Francijo in Rusijo. Med bursko vojno je bila Anglija osamljena, potem se so nesporazumja s Francijo poravnala, a začela so se z Nemčijo. Tako je lezla Anglija korakoma v kontinentalni sistem. Ako ostane v njem, ter nadaljuje pričeto politiko, bo morala vzdrževati ne le ogromno mornarico, marveč tudi ogromno vojsko ter pobirati še enkrat večje davke, nego jih pobira danes.

Potrebno je torej, da ministri svoje ideje glede končanja vojne jasno povedo. Svoboda Belgije in Evrope so jako lepe besede, toda Grey ne pove, kako namerava to doseči. Povedal tudi ni, kaj utegne vojno poostriiti, kaj jo podaljšati. Zalostna je dovolj in tudi dovolj ljudi je hudo prizadela.

Neki dopis v isti številki pravi: »Če slovesne besede Greyeve sploh kaj pomenijo, tedaj trdijo, da, naj že bodo uspehi angleškega orožja kakršnikoli, se nobena nemška ali avstrijska provinca, kakor Alzacija in Lotringija ali Bosna, ne sme odtrgati. Če imajo naši ideali kakšno vrednost in je narod zanje, potem Anglija vbodoče ne sme dopustiti ne kakega Zabrna in ne kakega Zagreba.«

Taka izvajanja seveda v posameznostih niso popolnoma utemeljena, dokazujejo pa, kako prosto se sme angleško časopisje izražati o važnih političkih vprašanjih.

Brezposelnost v Italiji.

V starem, odličnem socialno-demokratskem listu »Critica Sociale«, ki ga izdaja poslanec Turatti, čitamo o brezposelnosti v Italiji med drugim tudi to-le:

»... V sedanjem abnormalnem času opazamo pojav, ki se polagoma normalizira: to je brezposelnost. Narava človeka se privadi vsemu, samo da živi. Kakor hitro so bile po izbruhu vojne v ljudskem gospodarstvu prve ovire premagane, se je takorekoč v vseh deželah zopet pričelo z delom. Kdor ni v vojski, dela za

Uničenje staroindijske občine, ki je napravila Indijo zrelo za izplenjevanje potom industrijskega kapitalizma, je bilo revolucionarno dejanje, ki je prekipevajoče razmere postavilo na glavo. Bilo je zvezano z najstrašnejšim trpljenjem za množice indijskega prebivalstva. To trpljenje se pod predrugačeno obliko plenitve ni prav nič omililo. Angleški industrijski kapitalizem je stremil za tem, da svoje produkte kakor povsod na svetu odlaga tudi v gostonaseljeni Indiji. Naj se sprva tudi zdi, kakor da vsebuje ta faza odnošajev med domovino in kolonijo potrebne pogoje za izboljšanje položaja domačinov: zakaj da more jemati domačin industrijske produkte, mora imeti za to potrebna sredstva, ne sme biti nikak topomislec, kakor rastlina brez dela živeč, brezupen ubožec.

Za Indijo je prinesla ta faza le nova nasilja. Prišel je v poštev kot odjemalec angleške bombaževine. Za tako blago pa ni imela nobene potrebe. Staroindijska občina je svoje potrebe krila sama, bila je bombaževino sama izdelovala, in še več kakor je potrebovala. Agrarna in davčna politika Angležev je začela te občine razdirati. Posledica je bila, da so se, ko jim ni poljedelstvo nič več zadostoval

vojsko. V deželah, ki se vojskujejo, a tudi v onih deželah, ki se ne udeležujejo vojske, se je vsled ogromnih dobav vojaških potrebščin pojavilo nepričakovano mnogo dela, ki je pritegnilo naše dober del delavstva, ki bi mu sicer pretela brezposlica.

V Italiji je narodna delavska pisarna razposlala okrožnice, da dožene, koliko brezposelnih delavcev se nahaja v deželi. Odgovor na eno izmed prvih vprašanj glede onih delavcev, ki hodijo vsako leto na delo izven državnih meja in se v pozni jeseni redovito zopet vračajo, se nahaja v tozadevnem poročilu z dne 1. januarja 1915. Glasi se: V 60 provincah znaša število domov povrnivših se delavcev 398.099, od teh doma ni dobilo dela 236.912. Na drugo vprašanje, ki je bilo poslano 11 provincam južne Italije, se je glasil odgovor, da se tamkaj v zadnjih letih nahaja običajno okrog 54.608 delavcev brez dela, da pa je število brezposelnih delavcev v teh pokrajinah tekom tega leta naraslo na 173.190. Na daljna vprašanja je 15 provinc in 495 občin odgovorilo, da se nahaja v njihovih okrožjih 179.073 mož in 49.511 žena brez dela.

Navedeni podatki seveda niso povsem točni, zlasti ker postaja brezposelnost v Italiji čim dalje tem hujša...

Zakaj hoče Japonska nadvladati Kitajsko.

Na izhodu se pripravlja velik preobrat. Japonska je gospodarica Velikega oceana in sedaj izrablja ugodno priliko ter hoče raztegniti svoj protektorat tudi na Kitajsko. Pomirljive vesti glede japonsko-kitajskega spora so le trenutnega pomena, zakaj tendenca mlade japonske imperialistiške države, zahteva, da dobi obsežnejše meje.

V januarski številki lista »Weltwirtschaftliches Archiv« priobčuje profesor Massao Kambe prav znamenit članek, v katerem opisuje razvojne tendence japonskega narodnega gospodarstva. Po tem članku posnemamo naslednje podatke.

Japonska je vobče še kmetijska država. Okolo 60 odstotkov prebivalstva se peča s poljedelstvom. Obrat je izredno razcepljen in intenziven. Eno kmetijsko

valo za prehranitev, da so pričeli z vso vnemo pridelovati bombaževine. Pridelek ni kril samo indijske potrebe, marveč je, odkar je leta 1833. trgovski monopol družbe pal, postal za angleško industrijo nevaren konkurent na svetovnem trgu. Če je hotela angleška industrija bombaž izvažati v Indijo, če se je hotela iznebiti te konkurence, je morala indijsko občinsko organizacijo popolnoma uničiti, ki ji je bila zadnja opora njena industrija. Agrarna in davčna politika sta delovali za to vnaprej. Toda njima se ni posrečilo, da bi uničili bombažno tkalstvo. Uničenje pa je bilo za enkrat predpogoji, da se usili kapitalizem. »In kakor zelo so Angleži deželo irlanzirali,« — je pisal Marks dne 14. junija 1853 Engelsu, »uničenje teh stereotipnih praoblik je bila conditio sine qua non (glavni pogoj) za evropeiziranje. Targatherer (davkojemalec) sam ni bil mož, da bi to izvršil. Uničenje prastare industrije je obstojala v tem, da je te vilčages oropala self-supporting (samovzdržujočemu) značaju.«

Začel se je neizprosni konkurenčni boj med fabrikanti iz Lancashire in indijskimi bombažnimi tkalci. Indijski ročni tkalci so podlegli. Neznosna beda je bila posledica za nje. V letih 1834./35. je ge-

gospodarstvo obdeluje povprečno le po en hektar zemlje, a se trudi, da na njej čim več pridelava. Japonsko kmetijstvo je pravzaprav vrtnarstvo s prav preprostim orodjem. Med poljskimi pridelki pridelajo največ riža, ki je glavno živilo Japoncev. Japonski delavec se hrani skoro izključno (90 odstotkov vseh živil) z rižem. Riževa žetev torej sama znaša pet do šest desetlin celotne vrednosti vseh poljskih pridelkov. Japonska je jako gosto naseljena, zaradi tega tudi obdelujejo doma la vso zemljo ter rede živino jako malo. Na prvi stopnji na svetu pa je na Japonskem gojitev sviloprejk ter pridelovanje svile sploh. Vrednost pridelane surove svile znaša štiri desetine svetovnega pridelka.

Vzrok temu je po mnenju Kambeja to, da je na Japonskem mnogo prostih delavskih moči, ki jih porabljajo v obratih za gojitev sviloprejk. Naravno pa je, da prebivalstvo nima dovolj dela pri kmetijstvu. Zaradi tega je izseljevanje iz Japonske precej veliko. Na drugi strani se pa lahko industrija hitro razvija.

V prvi vrsti se razvija na Japonskem tekstilna (predilna) industrija. V njej je zaposlenih več nego polovica (51 odstotkov) industrijskih delavcev. Manj razvita je kemijska industrija (9 odstotkov), strojna industrija (8 odstotkov), živilska industrija (6 odstotkov). Za razvoj tekstilne industrije je dovolj surovin in izredno cene delavske moči. Niso pa samo mezde nizke, marveč izkorišča se zlasti tudi žensko in otroško delo. Pet šestin tekstilnega delavstva so žene; trinajsti del vsega delavstva na Japonskem so otroci, ki še niso 14 let stari... To je vzrok, da more japonska industrija izdelovati le blago slabše kvalitete. Odjemalci za to blago so v prvi vrsti Kitajci in druge oceanske in orientalske dežele. Izvoz na Kitajsko je tudi v letih 1902 do 1912 napredoval za 204 odstotke, v Ameriko za 111 odstotkov, v Indijo za 380 odstotkov, v Nemčijo za 160 odstotkov, na Angleško za 94 odstotkov in na Francosko pa le za 63 odstotkov...

Če se torej pripravlja Japonska, da si pribori protektorat nad Kitajsko, stori

neralni guverner Indije z gotovostjo izjavil: »Beda najde komaj paralelo v zgodovini trgovine. Kostni bombažnih tkalcev bledijo na ravninah Indije.« — Kakor je bil konkurenčni boj kratek, tako strahno je pa učinkoval na prebivalstvo. Njegov izid, zmaga strojne industrije nad ročnim delom, je narekoval desetisočim smrtno obsodbo. Toda kaj je ganilo to evropski kapital? — »Iznajditelj predilnega stroja je Indijo vpropastil — kar nas malo gane,« je pisal Thiers leta 1848. Zdaj je bilo polje prosto za bombažne fabrikante iz Lancashire. Indijski kmet ni več nosil svojega domačega sukna, ampak strojni izdelek iz Manchestra. Indija je postala ena najvažnejših pokrajin, kamor so izvažali Angleži svoje bombažne produkte, njih uporaba je omogočila, da je dobila ta industrija tako veliko razsežnost. Svoj največji pomen za angleški izvoz je pa zadobil, po uničitvi stare naravoslovne gospodarske oblike vstvarjeni indijski trg šele med ameriansko secesijsko (ločitveno) vojno. Angleški izvoz v Ameriko je pešal. Zato je nastalo v tistem času na indijskem trgu, ki je bil v prejšnjih letih z neizmerno nadprodukcijo v Angliji docela prenapolnjen, živahnije povpraševanje po angleškem industrijskem produktu. Indija je rešila angleški kapital. Po poročilu Board of Trade iz leta 1861. je stopila s 16½ milijoni funtov na višek angleških izvaževalnih dežel.

(Dalje.)

to zaradi tega, da si ohrani trg za svoje izdelke. Kajti japonska industrija se še ne čuti dovolj zasigurano, da bi mogla iz lastne moči ohraniti prvenstvo na kitajskem trgu.

Ima pa še tudi drugačen razlog. Japonska nima železa, torej tudi razvoj industrije ni mogoč. Dobivala bi železo že lahko iz Kitajske, ki ima najbogatejše zaklade železne rude na svetu. Če bi ostala Kitajska samostojna ter razvijala svoje produkcijske sile, bi pa Japonsko prav hitro dohitela in prehitela. Kitajska, ki nima le vse naravne in socialne pogoje za razvoj tekstilne industrije, marveč ima tudi železarsko industrijo, jo more v nekaj letih v političkem in tudi vojaškem oziru prehiteti. Zato hoče Japonska položiti svojo roko na rudniška polja kitajska, ne le da zagotovi svojim kapitalistom vsako leto rastoči dobiček pri rudništvu, marveč tudi zato, da ovira industrializacijo Kitajske, razvoj svoje industrije pa pospešuje s kitajskim železom. To je glavni razlog japonskega ultimata Kitajski...

Zanimivo je še omeniti, kaj pravi Kambe o japonskih kolonijah. Pravi namreč, da japonska industrija prav malo svojih izdelkov pošilja v svoje kolonije. Zunanji, ne japonski svet je v tem pogledu še za dogleden čas znatno boljši kupec nego lastne kolonije. Kolonije zalagajo Japonci za sedaj v glavnem z živili in surovinami. Uvoz surovin iz kolonij je pa razmeroma jako majhen. Za pridelovanje najvažnejše surovine, pavole, japonske kolonije nimajo pripravne zemlje.

Iluzija bi bila, pravi profesor Kambe, da bi se mogla Japonska Kitajski ukloniti. »Najvažnejša naloga Japonske«, meni, »je za sedaj ta, da izboljša svoje denarne razmere ter olajša davčno breme ljudstva... Sedaj pobirajo na davkih 19:9 do 23:3 odstotke ljudskih dohodkov mesta in občine na Japonskem. Najvišje davke plačujejo kmetje, ki morajo dati 26 do 30 odstotkov svojih dohodkov za davke. Davki obrtnikov znašajo 16 do 20 odstotkov njih dohodkov.« Kakšni bodo ti davki šele tedaj, ko se predloži najnovejši vojni račun!

Japonski ljudski dohodki znašajo po mnenju prof. Kambeja okoli 5½ milijard mark, inetje okoli 44 milijard, torej okoli ene sedminke oziroma ene osminke nemškega imetja in dohodkov, čeprav znaša japonsko prebivalstvo le štiri petine nemškega. Toliko huje mora to ogromno in hitro naraščajoče davčno breme Japonsko boleti in jo ovirati v razvoju.

Naročajte list „Delavec“.

Trbovlje.

Volitve v nezgodno zavarovalnico rudarjev bodo v Trbovljah v nedeljo dne 11. aprila 1915. Vse v tukajšnjem premogokopu vposleno delavstvo pozivljemo, da ta dan izvrši svojo dolžnost. Volitve se vrše za ves premogokop (za vsa okrožja) na takozvanem »Ostrevierju I.« Pričnejo se volitve ob 6. zjutraj in trajajo do 6. zvečer. Odmora ne bo nobenega, tako, da utegne ta dan vsakdo voliti, kadar hoče.

Ureditev volitev je torej na ta način jako praktična, ker se bo vse delavstvo lahko udeležilo volitve. Nihče naj torej ne izostane, vsakdo oddaj svojo glasovnico za kandidate, ki jih priporoča Unija rudarjev avstrijskih.

Če morda kdo izmed volilcev ni prejel glasovnice, naj se javi na dan volitve pri volilni komisiji in naj zahteva glasovnico.

Kakor čujemo, namerava pri teh volitvah neka klika kakor običajno ribariti v kalnem. Rudniško delavstvo trboveljsko naj se na želje te klike ne ozira, ker ta družbica itak ne pride v poštev.

Tovariši! Udeležite se vsi teh važnih volitev in volite složno naše kandidate.

Svetovna vojna.

Z južnega bojišča tudi ta teden ni važnejših poročil. Edino, kar se poroča je, da sta dva hidroplana obstreljevala Bar, artiljerija pa Belgrad. Nova ofenziva se baje prične proti Srbiji in Črni gori, ko nastane ugodnejše vreme za operacije.

Grozoviti boji se pa vrše na severnem bojišču zlasti v Karpatih in Beskidih. Zadnje uradno poročilo beleži nove uspehe. Izhodno od doline Laborča so avstrijske in nemške čete zasedle obsežne postojanke Rusov ter ujele 5000 mož; v sosednjih okrajih pa so zajele nad 2000 Rusov. V treh dneh so avstrijske in nemške čete ujele v Karpatih nad 10.000 Rusov. Po dolini Laborča so nameravali Rusi prodreti čez Karpate. Vojna v teh dolgih dolinah je silno težavna ter končni uspeh še nikakor ni dognan. Vojevanje v takih krajih je najprimernejše, če se pusti napadalca prodreti daleč v dolino ter ga potem na primernem mestu napade. Najbrž se boji v Karpatih vrše tudi po tem načinu.

Važnejše uspehe so dosegle avstrijske čete dne 4. t. m. južnozahodno od Ušje Biskupje. Rusi so tam prodrli na južni breg Dnjestra, a so pri tem napadu izgubil dva bataljona. Kraj leži na severnem bregu Dnjestra, ki meji najizhodnejšo Galicijo in rusko Besarabijo. Dnjester je precej velika reka in najbrže so podlegli Rusi napadu, ker se niso mogli umakniti nazaj čez reko.

Položaj v Karpatih je torej domala stanoviten; v posameznih krajih so se avstrijske čete nekoliko umaknile deloma zaradi premoči, deloma iz operacijske potrebe. Boji trajajo še dalje ter postajajo le še ljutejši.

Zanimivo poročilo je došlo iz časnikarskega stana, ki pravi, da meri rusko-poljsko ozemlje, ki sta ga zasedli avstrijska in nemška vojska, 53.000 kvadratnih kilometrov ter ima 5.492.820 prebivalcev. V tem ozemlju leži tudi veliko industrijsko mesto Lodz, rudniško mesto Sosnovice, Čenstohov, Radom, Kališ ter središče za sukneno industrijo Petrikov.

Na severnem Poljskem ni posebnih dogodkov, pač pa Rusi neprestano napadajo nemške postojanke, a ne z uspehom.

Na zahodnem bojišču so Nemci dosegli ob Iseri lepe uspehe. Živahno so začeli Francozi napadati ob Masu in Moseli. V okolici Verduma, Aillya, Apremonta itd. so bili hudi boji, ki pa Francozom niso prinesli posebnih uspehov. Le ob izhodnem robu Masa se jim je posrečilo zasesti del nemškega sprednjega strelskega jarka.

Francozi zopet pripovedujejo o novi ofenzivi. Morda so omenjeni ljuti napadi nje začetek.

S turškega bojišča prihajajo bolj redka poročila različnega izvora in si silno nasprotujejo. Pred Odeso se je potopila turška bojna ladja »Medžidje«, ko je zadel na mino. Ljutejših napadov na Dardanele zavezniki te dni niso poskušali, dasi so jih obstreljevali z dveh oklopnjač.

V Kavkaziji so bili le majhni spopadi prednjih straž severno od kraja Iškan.

Turki so pri tem zasedli dve ruski vasi in okolico.

Z drugih turških bojišč ne prinašajo poročila posebnih sprememb.

Domači pregled.

Ogrska vlada sklicuje državni zbor. Tisza je bil pri cesarju in je to priporočal.

»Lavoratore«, glasilo italijanske socialno-demokratske stranke v Trstu, je slavil te dni dvajsetletnico obstoja. Sedaj že tretjič izhaja kot dnevnik.

Bolniško zavarovanje v vojnem času.

Po izbruhu vojne se je vobče pojavljala bojazen, da bo vojna pri bolniških blagajnah povzročila hudo krizo. V Nemčiji je izšel dne 4. avgusta poseben zakon, ki je znatno omejil dajatve bolniških blagajen; omejil je bolniško podporo na 26 tednov ter odpravil vse ugodnosti, ki so jih dajale blagajne nad najnižjo mero dajatev, kakor jih določa zakon. Zakon je pa tudi povišal prispevke na 4½ odstotkov. Pri nas v Avstriji je izšla tozadevna naredba dne 23. avgusta, ki deloma tudi omejuje dajatve bolniških blagajen, vendar pa ne toliko kakor nemški zakon. Avstrijska naredba določa, da se dajaj bolniška podpora le onim, ki so absolutno za delo nesposobni, lahki bolniki se ne smejo sprejemati na bolniško stanje; zdravljenje v bolnici naj se odredi le tedaj, če je nujno potrebno; v zdravilišča in okrevališča blagajne ne smejo pošiljati svojih članov. Bali so se v Avstriji in Nemčiji, da bo naval na bolniške blagajne zaradi brezposelnosti, ki jo povzroča vojna velik, zlasti ker skušnja uči, da ob slabem obrtovanju stanje bolnikov narašča. Dajaj so se bali, da obremene, ker so bili v vojakih poklicani mladi in zdravi ljudje, stari in slabotni delavci bolniške blagajne. Vrhutega je pa bilo pričakovati, da bo manj prispevkov, ker utegneta obrt in industrija slabo prosperovati. Na srečo pa opazamo, da se te bojazni večinoma niso uresničile. Najprej nam potrjuje to, ker se je število bolnikov takoj po izbruhu vojne znatno znižalo. Mnogo sicer jako občutljivih ljudi je sedaj ob vojnem času manj občutljivih. Značilno je, da celo ženski člani, ki redovito obiskujejo ženske zdravnice, sedaj ob vojnem času mnogo manjkrat hodijo k zdravnicam, kakor da bi zaradi pretresljivih vojnih dogodkov ne imele časa misliti na svoje bolezni tako kakor ob mirnem času. Pa tudi prispevki se niso toliko znižali, kakor bi bil kdo utegnil misliti. Ni torej čudo, da so pri nekaterih bolniških blagajnah v Avstriji in Nemčiji jeli člani delovati na to, da bi se stroge odredbe omilile. Pri vsem tem pa ne smemo prezreti, da težkoče za bolniške blagajne šele nastanejo, ko se povrnejo člani po končani vojni v svoje družabne poklice. Mnogo jih prinese s seboj kronične bolezni ter bodo zopet in zopet potrebovali pomoč bolniških blagajen. Na to važno dejstvo ne smemo pozabljati, če hočemo varovati interese bolnikov.

Dopisovanje z vojnimi ujetniki. Mnogže se zadnji čas pisma svojecev vojnih ujetnikov, ki se pritožujejo, da tako dolgo ne dobe nobenih vesti, ali da sploh niso dobili še nobenega poročila, dasiravno smo jim poročali, da je dotični že v seznamu vojnih ujetnikov. Svojci si delajo pogosto nepotrebne skrbi. Pogosto pošiljajo Rusi vojne ujetnike iz enega taborišča v drugo, navadno proti izhodu. Potovanje traja navadno zelo dolgo. Zdi se, da je med vožnjo oddaja pisem prepovedana. Tudi se zdi, da je oddaja pisem vojnih ujetnikov sploh omejena. Pisma in dopisnice rabijo zelo dolgo, iz Sibirije 6 do 8 tednov, zaradi velike razdalje in

dvojne cenzure, v Petrogradu in na Dunaju. Ker so ruski cenzorji preveč obremenjeni z delom, je priporočljivo pisati samo kratke dopisnice. Marsikatero pismo se tudi konfiscira in uniči, druga pisma se izgube. O zdravstvenem stanju in bivanju posameznih ujetnikov urad ne more dobivati in dajati poročil. Pri vprašanih zadostuje navesti: Ime, rojstno leto, pristojnost, šaržo, polk ali bataljon, če mogoče, bojišče kjer se je nahajal ujetnik zadnjikrat in ime in naslov vprašajočega. Če vpraša kdo za več oseb, naj zapiše zgoraj navedene podatke za vsakega na poseben listek. Kdor domneva, da je oni, za katerega vpraša, padel, ali da se nahaja v kakih naši bolnišnici, ta naj se obrne do izkaznega urada Rdečega križa, Dunaj VI. Dreihufeisengasse, na Ogrskem na Rdeči križ v Budimpešti. Vprašanja glede vojnih ujetnikov je pošiljati na skupni centralni izkazni urad, razvidnica za vojne ujetnike, Dunaj I. Jasomirgottstrasse šte. 6.

Koze. Od 28. marca do 3. aprila so na Dunaju naznanili 54 novih slučajev koz. Med obolelimi je 1 vojak. Od začetka vojne je na Dunaju v celem obolelo 1227 oseb na kozah. Med temi je bilo 261 smrtnih slučajev. V avstrijski državni polovici je od 28. marca do 3. aprila obolelo na kozah 100 oseb, med temi 4 v Gradcu in po 1 v Ptujju in Knittelfeldu.

Pegasti legar. Od 28. marca do 7. aprila je obolelo na pegastem legarju v avstrijskem ozemlju 431 oseb.

Radi prikriivanja svoje zaloge moke je bila obsojena pred sodiščem v Dunajskem Novem mestu zdravnikova soproga Ana Kessler na 500 kron globe. Ko je bila oblastvena komisija pri nji, je napovedala, da ima 144 kg moke. Pri kasnejši reviziji pa se je dognalo, da je imela 151 kilogramov, odnosno 171 kg moke.

Maksimalna cena. Pred praškim sodiščem se je vršila te dni razprava proti posestniku praških mlinov Trnki, ki je bil obtožen, da je prodajal v svojih prodajalnah pšenično moko po 94 vinarjev, akoravno je takratna maksimalna cena znašala 70 K 35 vin. za 100 kg. Obtoženi mlinar je v svojo obrambo navedel, da je bila cena, po kateri je prodajal moko popolnoma primerna, ker je moral plačati žito daleko nad maksimalno ceno. V svojem zagovoru je odkril nekatere tajnosti produktivnih borz in žitnih kupčij. Istočasno je vlada odredila kot maksimalno ceno 70 K 35 vin. za fino pšenično moko, je veljala za pšenico maksimalna cena 42 K. Toda za to ceno žita sploh ni bilo dobiti! Kdor hoče kupiti žito, mora prodajalcu ali agentu na borzi izročiti med štirimi očmi najprej takozvano premijo in sicer v gotovini. Ta premija znaša 16 do 20 K za meterski stot pšenice. Na to še le se napravi kupna pogodba, v katero se postavi za kaljeno žito maksimalne cene! Tudi obtoženi mlinar Trnka je dobil žito le na ta način, da je plačal zanj 60 K za meterski stot. Sodnik je preložil razpravo, da zasliši prezidenta žitne borze o teh oderuških in protizakonitih borznih kupčijah.

Prvega maja letos češka socialno-demokratska stranka spričo vojnih razmer oficijelno ne bo praznovala. Tako je sklenil izvrševalni odbor.

Mrzli zrak pride pri dihanju najprvo v žrelo in vrat. Ni torej čudež, da se zlasti vratne bolezni tako gosto pojavljajo. Opazi se jih vsled nagona do kašlja, hripavosti, praskanja v vratu, zaslinjenja in težavah pri požiranju. Ali mi imamo k sreči vedno Fellerjev izborni antikataralni zeliščni esenc-fluid z znamko »Elsafluid« v hiši in zamoremo torej to boleost kmalu odpraviti. Kdor od naših čitateljev

tega sredstva nima, naj takoj naroči 1 tucat franko za 6 K od lekarnarja E. V. Feller, Stubica, Elsin trg št. 334 (Hrvaško).

Svetovni pregled.

Dober koruzni kruh napravimo takole: Vzemimo pol kile koruzne moke, 25 do 30 dek pšenične moke, 25 do 30 dek kuhanega mrzlega ribanega krompirja (ali pa ga, ko vre, zmečkajmo), 3 deke kvasu, eno polno žlico sladkorja, nekoliko soli. Vroča krompirjeva kaša se potem zgnete z dobro zmešano moko ter dolije razmočeni kvas. Testa ni treba dolgo gnesti; obdeluje se lahko z žlico, se mu da oblika štruce, da vzhaja. Nato se speče hitro ob hudi vročini. Kdor hoče speči več takega kruha, potrebuje sorazmerno več moke, krompirja, sladkorja in kvasu.

Izjave bolgarskega in srbskega poslanika v Rimu. Bolgarski poslanik, Rizov, smatra, da se obmejnim bojem ne sme pripisovati predalekosežne važnosti. Podobni incidenti so se zgodili tudi v novembru, ne da bi se bili odnošaji med obema državama poslabšali. Rizov še ni dobil iz Sofije nikakih poročil, smatra pa za izključeno, da bi Bolgarija svojo nevtralnost opustila. Vlada ni v nikaki zvezi z incidentom, in radi tega je popolnoma neverjetno, da bi bil udeležen morda takozvani makedonski glavni odbor, ki ima zveze z uradnimi bolgarskimi krogi. Obmejne boje je pač povzročila srbska strahovlada v Makedoniji. Srbski poslanik pripisuje konfliktu resen pomen. Namigava, da ima bolgaska vlada očitvidno svoje prste vmes, češ, sicer bi bilo nemogoče, da bi četašem poveljevali bolgarski, četudi morda le rezervni častniki.

Vstaja med Arnavti v Srbiji. »Agence Telegr. Bulgare« poroča: Načelnik v Strumici je brzojavil, da se je znatno število mohamedancev: moških, ženskih in otrok, včeraj pred srbskim preganjanjem rešilo na bolgarsko ozemlje. Ubežniki pripovedujejo, da so se vse vasi v okrajih Valandovo in Tikveš vsled grozovitega postopanja srbskih uradov, ki so jih tirale do skrajnosti, spuntale ter srbske straže pobile. Kmalu pa da so došla po železnici iz Skoplja in Gjevrgjelija ojačenja, ki so pričela boj proti vstašem. Vstaši so se ves dan držali v svojih vaseh končno pa so morali, ker jih je podil artiljerijski in pehotni ogenj, zbežati. Ko so došli do meje, so ubili srbske vojake treh straž ter udrli v bolgarski vasi Čopepi in Zlehovo. Odredilo se je potrebno, da se vstaši, ki so se pojavili ob bogarski meji ali se še pojavijo, razorože.

Švicarska italijanska socialna demokracija je zborovala o Veliki noči. Na zboru je bila sprejeta resolucija, ki nujno priporoča, da se sklene mir.

Napetost med Anglijo in Rusijo. Berolinska »Morgenpost« poroča iz Amsterdamu: Na Angleškem so zelo nevoljni nad Rusijo, ki si pač izposoja denar od Angleške, hodi pa potem drugam kupovat. Tako so naročili za 14 milijonov rubljev raznih vozil v Ameriki. Rusija zopet

je nevoljna, ker so sklenili angleški industrijalci sindikat, da na ta način zvišajo cene za Rusijo.

Holandski strankini zbor je zboroval o Veliki noči v Arnhemu. Vodstvo stranke je predložilo posebno resolucijo, ki dovoljuje glasovanje za mobilizacijski kredit v svrhu obrambe nevtralitete. Resolucija je bila sprejeta s 555 glasovi, proti pa jih je bilo 231.

Zena v angleški vojni industriji. Na poseben poziv se je prijavilo 30.000 žena v žensko vojno službo. Okolo 10.000 so jih že potaknili po tovarnah, kjer izdelujejo vojne potrebščine.

33 parnikov in 25 jadernic so izgubili Angleži meseca marca vsled pomorske blokade. Z ladjami se je vtopilo tudi 217 mož.

V stavki je 18.000 angleških pristaniških delavcev v Londonu in Liverpoolu.

Grey na počitnicah. Iz Londona se poroča: Sir E. Grey vzame tritedenski dopust. Njegove posle bo začasno opravljal prvi minister Asquith. Grey ni nastopil svojega dopusta vsled bolezn, ampak iz previdnosti, da varuje svoje zdravje pred prehudimi napori. Grey je došel v angleški glavni stan na Francoskem, od tam se poda v francoski glavni stan in nato v Pariz. Strogo stališče pariške in londonske vlade nasproti pritožbam nevtralnih držav glede na pomorsko trgovino, se bo, kakor zatrjujejo v ameriški pariški koloniji, omililo. Predstoječa otvoritev panamskega prekopa za splošni promet bo dala zato primeren povod. V Londonu pričeta pogajanja bodo, ker je na dopustu Grey, glavni nasprotnik vsake popustitve, na željo njegovega namestnika Asquitha najbrže kmalu došla do svojega cilja.

Gunaris in Venizelos. Atenski listi poročajo: Ministrski predsednik Gunaris obsoja najstrožje Venizelosove publikacije o pogajanjih radi udeležbe Grške na vojni. Venizelos je izdal državne tajnosti. Gunaris izjavlja, da ne bo nikdar privolil v kake koncesije Bolgarom. Listi povečini odobravajo stališče nove vlade.

Nemiri na Portugalskem trajajo dalje. V severni Portugalski so rojalisti (pristaši kraljevine) v okrajih Braganza, Chavez in Braga proglasili kraljestvo (nekateri listi trde: republiko). Portugalski predsednik je sistiral zopet ustavo ter vlada absolutno.

Predsednik finskega deželnega zbora odposlan v Sibirijo. Na Finskem vlada veliko nezadovoljstvo, ker je odposlan predsednik finskega deželnega zbora Svinhusfud v najgroznejši kraj Sibirijske, ki leži najbolj proti severu in je 600 km oddaljen od Tomska, kjer vlada velik mrz, do 50 stopinj.

Mehika. Boji v Mehiki trajajo dalje. Pristaši Caranze napredujejo proti generalu Villa. Poročilo, da se je Huerta vrnil iz Španije v Mehiko, učinkuje pomirjevalno. Državni oddelek poroča, da so pristaši Caranze pri odhodu iz mesta Mehike vzeli seboj za osem milijonov vrednostnih papirjev, katere so založili ino-

zemci. Villa je dvignil pol milijona davka v Monterey-u.

Sila novega razstreliva. O novem razstrelivu, ki ga rabi francosko topništvo in o katerem so listi zadnji čas mnogo pisali, so se doznale sledeče podrobnosti: Za tvarino novega razstreliva se imajo zahvaliti Turpinu, znanemu iznajditelju melinita ter je s poslednjim celo v ozkem sorodstvu. Niso vse granate napolnjene z novim razstrelivom, ampak v vsakem zaboju imajo baže le nekatere granate novi naboj, to je turpinit. Novo strelivo se je prvičkrat rabilo v bitki pri Nancyju. Na telesih mrličev ni bilo zapaziti nikakšnega znamenja ran; samo to se je videlo, da so bili v obrazih črni. Raztelesenje teh mrličev je dognalo, da kri ni bila zastrupljena. Poizkušnja na čredi ovac je pokazala, da so živali, ki so bile zadete, poginile vsled raztrganja žil v notranjosti telesa.

Število čet na francoski fronti. Pariški listi so izračunali, da imajo zavezniki na zahodni fronti z rezervami 2.800.000 mož. Nemci pa imajo približno enako število čet. Angleška ekspedicijska armada pa šteje sedaj baže 700.000 mož.

Kritika francoskega bojevanja. »Guerre sociale« prinaša članek Hervéja, ki zelo kritizira način dosedanega francoskega bojevanja. Hervé pravi, da je slišati od vračajočih se bojevnikov, da so bili francoski napadi popolnoma nezadostno pripravljene. Tudi voditelji se še niso ničesar naučili. Millerand naj odpre generalom ušesa za nauke vojne.

Rusko posojilo v Ameriki. Iz Bruslja poročajo: Z angleškim posredovanjem in poroštvom so banke v Newyorku dale Rusiji posojilo v znesku 250 milijonov frankov proti enoletnim 7 odstotnim zakladnim menicam. Od teh 250 milijonov se bo

60 milijonov porabilo za vrnitev nekega prejšnjega preduma, 90 milijonov za obnovenje v kratkem zapadlih zakladnih menic in 100 milijonov za plačilo novo nabavljenega vojnega materijala.

Priznavanje strokovnih organizacij. V časopisu »Technik und Wirtschaft« piše nemški obrtni nadzornik Morgner glede vojne preskrbe za delavstvo ob vojnem času: »Če prav, neglede na to, da kruti vojni čas ne sme poznati nobenih strank, je marsikdo v mirnem času različno sodil o strokovnem gibanju, zaslužijo vendar priznanje na polju preskrbe brezposelnih delavcev, ter je le želeli, da bi se razvijale po sedanjih načelih dalje. Popolnoma primerno je torej vojnemu času, če mestne uprave itd. delavskim organizacijam, kakor se je to marsikje zgodilo, dovoljujejo prispevke k podporam za njihove brezposelne člane.

Bospor. Listi opisujejo o priliki akcije, ki so jo pričeli Rusi ob Bosporu, to morskorožino, ki veže Črno morje z Marmarskim takole: Bospor, ob katerem leži Carigrad, je vijugast preliv, dolg kakih 30 kilometrov, širok od 600 do 3000 m in globok približno 130 m. Morski tok v prelivu je silen ter povzroča nevarne vrtnice. Zlasti ob viharjih je voznja tod ogrožena. Ob Črnem morju branita Bospor dve skupini fortov in baterij, in sicer na evropski obali Rumeli-Fener, na azijski pa Anadol-Fener. V varstvo teh utrd in da se prepreči izkrčanje čet, sta pred vhomom v Bospor ob Črnem morju fort Kilia na evropski in fort Riva na azijski obali. V notranjosti morske ožine sta nadaljni skupini utrd: Rumeli Kavak na evropski in Anadol Kavak na azijski strani. Natančnejši podatki o vrednosti teh utrd manjkajo, sodijo pa, da so dovolj moderno zgrajene in dobro oborožene.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V posloplju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice s pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ješčnost.

Mnogo razširjeno zlo je navada mnogih ljudi, veliko jesti in s tem želodec in čreva preobložiti. Ta ješčnost ima vzrok v različnih okolščinah in se ne da lahko odstraniti, ker dotični kož čuti lakoto, ako ne ugodi ješčnosti. Sčasoma vodi ješčnost s preobloženjem želodca do motenja prebave in ima ješči človek na izbiro, da trpi na motenju prebave, želodčnih bolečinah, krču, gorečici in zagatenju ali pa strada. Vsem na motenju prebave trpečim

je priporočati, da imajo vedno v hiši Fellerjeve odvajalne, prebavo pospešujoče rabarbarske kroglice z znamko »Elsa kroglice«, da jih takoj lahko rabijo pri želodčnih bolečinah, zagatenju, prepočasnem delovanju črevesa in drugih motenjih prebave. Urejajo odvajanje, blaže krč, izboljšujejo kri in jih tudi radi rabijo proti nezaželjeni tvoritvi toščice.

Te staropreizkušene, voljno in zanesljivo učinkujoče odvajalne kroglice priporočajo premnogi zdravniki in nimajo škodljivih postranskih posledic. Zaradi

voljnega učinka ga tudi ženske in otroci radi uživajo. 6 škatlic pošlje za samo 4 krone 40 vin. franko lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 334 (Hrvaško) in obenem lahko naročimo tudi 12 steklenic za 6 kron franko Fellerjev bolečine tolažeči rastlinski esenčni fluid z znamko »Elsafluid«, ki ga mnogi zdravniki rabijo in priporočajo proti revmatskim, protinskim in drugim bolečinam, tako da imamo to mnoge bolezni odvrtajoče sredstvo vedno pri rokah.

— — — hajlr.

Gotovo je, da so plavajoče mine za turško brodovje manj nevarne, kakor za angleško-francosko, ki ima morski tok vedno proti sebi.

Kinematograf »Ideal«. Spored za soboto 10., nedeljo 11. in ponedeljek 12. aprila: **Oklopni hrani.** (Senzacijska drama v 3 dejanjih.) — Od torka 13. do četrtega 15. aprila: **Sigmundov razvitek.** (Učinkovita veseoigra v 2 dejanjih), drugi del filma **»Firma se oženi«.** — Za petek 16. aprila **Gospodična poročnik.** (Zabavna veseoigra v 3 dejanjih).

Jamstvo podjetnika za delavčevo obleko. Delavcu, ki je delal pri podiranju nekega poslojja, je bila ukradena obleka iz shrambe, ki je bila v ta namen določena. Firma je odklonila povrnitev škode, zato je tožil delavec pri obrtnem sodišču, ki je priznalo upravičenost zahtevka.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Franciška ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za .. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritličje.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Franciška ul. št. 4. pritličje
Dr. B. Ipavic	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzi	1.—3 pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

=====

Za spomladansko sezono

priporoča tvrdka

GRIČAR & MEJAČ

Ljubljana, Prešernova ulica št. 9

svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek za gospode in dečke

ter mične novosti

=====

v konfekciji za dame in deklice.

=====

Ceniki zastonj in franko.

=====

Svarilo

Koder se

prodajajo ponaredbe,

naročite pristni

FLORIAN

naravnost od izdelovalnice.

pod naslovom:

Rastlinska destilacija

„FLORIAN“

v Ljubljani.

Postavno varovano.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o.

Ljubljana, na Bregu št. 20

(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške K 14.—, 17.—, 20.—.
" " ženske " 12.—, 15.—, 18.—.
" " dečke 36/39 " 10.—, 12.—.
" " otroke št. 22-25 26-28 29-31 32-35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

: Garantirana kakovost. :
Cenejše vrste od K 1-50 naprej.

Kupujte in naročajte pri tvrdkah,
ki inserirajo v „DELAVCU“.

A. & E. Skaberné, Ljubljana

Mestni trg šte. 10.

Specijalna trgovina pletenin in trikotaže.

Velika zaloga različnega perila za vojake iz čiste volne in velblodje dlake in sicer: snežne kučme, telovniki, triko jopice, srajce in spodnje hlače, nogavice, sliperji, dokolenice, rokavice, različni ščitniki za vrat, prsa, kolena i. t. d.

Odeje iz velblodje dlake. Tetra perilo. Spalne vreče. Plašči in predpasniki za strežnice Rdečega križa. Volna za pletenje.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

